ADAPTAREA PSIHOSOCIALĂ A PERSOANELOR DEPENDENTE DE HEMODIALIZĂ ÎN SITUAŢII DE CRIZĂ

CZU: 316.6:616.61:616.98

Diana ŞTIRBU

Universitatea de Stat din Moldova

PSYCHO-SOCIAL ADAPTATION OF HEMODIALYSIS DEPENDENT PEOPLE IN CRISIS SITUATIONS

The article presents the authors' conceptions regarding psychosocial adaptation, it describes the psychological state of people dependent on hemodialysis in crisis situations.

Keywords: *psychosocial adaptation, dependent, hemodialysis, crisis.*

Actualmente, întreaga omenire este pusă la încercarea de a face faţă şi de a se adapta la o perioadă de criză destul de dificilă, şi anume – pandemia COVID-19.

Procesul de adaptare este legat de formarea reacţiilor necesare, care ar asigura menţinerea sănătăţii şi a capacităţii de muncă a omului, de transformarea activă a mediului extern pentru crearea condiţiilor de viaţă, de muncă şi de trai ce ar facilita acomodarea subiectului la situaţii noi [1]. Adaptarea mai este definită ca fiind un ansamblu de procese şi activităţi prin care se trece de la un echilibru mai puţin stabil între organism şi mediu la un echilibru mai stabil; organismul funcţionează prin înglobarea schimburilor dintre el şi mediu; dacă aceste schimburi favorizează funcţionarea normală a organismului, acesta este considerat ca fiind adaptat [*apud* 2].

Acţiunea unuia şi aceluiaşi stimul poate da naştere fie la răspunsuri adaptative de menţinere a echilibrului fizic al persoanei, fie la experienţe traumatice, reacţii afective excesive şi la inadaptare.

H.Selye (1936, 1984) a introdus în patologia generală conceptul de „sindrom general de adaptare" (SGA), pe care l-a definit ca ansamblul reacţiilor de răspuns ale organismului prin care acesta se apără de agenţii stresanţi de la o infecţie microbiană şi până la emoţia putenică [3].

Referitor la conceptul de adaptare, C.Enăchescu evidenţiază că raporturile persoanei cu ceilalţi sau cu lumea sunt esenţiale, iar de natura şi modalitatea lor de realizare depind într-o măsură considerabilă echilibrul sufletesc intern al individului, precum şi acordul extern al acestuia cu lumea. Adaptarea este rezultatul raportului individului cu lumea [*apud* 4].

Adaptarea psihosocială are un rol important, îndeosebi în condiţiile crizei pandemice, şi se manifestă la nivel psihofiziologic, psihobiologic şi social; ea asigură supravieţuirea în aceste condiţii.

În această perioadă, una dintre categoriile foarte afectate sunt persoanele diagnosticate cu boala cronică renală dependente de hemodializă. Pe lângă instalarea stării de criză a sănătății, sau, altfel spus, apariția bolii, inițierea tratamentului prin hemodializă şi criza de vârstă, acestea trebuie să facă față şi crizei pandemice COVID-19.

COVID-19 este o boală infecțioasă nouă care a fost descoperită în anul 2019 şi nu a fost identificată anterior la om. Cele mai des întâlnite simptome ale COVID-19 sunt febra, oboseala şi tusea uscată. Unii pacienți pot prezenta dureri, congestie nazală, nas curgător, dureri în gât sau diaree. Oamenii se pot infecta cu COVID-19 de la alte persoane care au virusul. Boala se poate răspândi de la o persoană la alta prin picături mici nazale sau din gură, care sunt răspândite atunci când o persoană cu COVID-19 tuşeşte sau expiră.

Persoanele dependente de hemodializă au devenit în perioada pandemică mult mai vulnerabile, au dezvoltat frica de a nu se infecta cu noul virus, de a nu fi izolate de familie, însă cea mai mare frică este că se vor infecta acolo unde vor efectua şedințele de hemodializă, procedură vitală pentru ele. Acestea sunt îngrijorate atât pentru starea lor de sănătate, cât şi cea a familiei lor, ele au devenit mai stresate, demoralizate şi de multe ori lipsite de speranță.

Persoanele confirmate cu COVID-19 prezintă deseori simptome precum regretul, ura, singurătatea şi neajutorarea, depresie, anxietate şi fobie, iritabilitare, privare de somn şi pot apărea atacurile de panică [5].

Crizele se înscriu în evoluția normală a ființei umane, corespunzând unor stadii sau faze ale dezvoltării sale genetice. Ele modifică raportul cu lumea şi relațiile cu celălalt. Unele crize pot fi legate de evenimentele sociale puțin sau deloc anticipate care întorc cu susul în jos modurile de apaptare, fiind capabile să destructureze personalitatea şi să ceară un efort de reconstrucție adesea imposibil. Crizele legate de dezvoltarea normală a ființei provoacă schimbări psihice care participă la evoluția individului. Ele pot constitui, pentru subiect, ocazia de a descoperi noi capacități de adaptare şi de creație [6]. Criza este şi ca o combinație între trebuința de a acționa şi imposibilitatea de a îndeplini trebuința dată. Criza mai este definită ca o stare de suprasolicitare şi epuizare a resurselor personale, care precede inadaptarea la o situație nouă. Unii autori au observat o dinamică a crizei: mărirea disconfortului, apariția anxietății, înlocuirea mecanismelor adaptative cu cele inadaptative, dezorganizare majoră [*apud* 7].

Pandemia de coronavirus reprezintă criza globală de sănătate definitorie pentru timpurile noastre şi una dintre cele mai mari provocări. COVID-19 este mai mult decât o criză de sănătate, având implicații fără precedent şi în plan socioeconomic. Apariția pandemiei COVID-19 a determinat o schimbare a comportamentului uman, a stilului de viață şi a realității în care trăim. Odată cu apariția pandemiei cu toții a trebuit să ne adaptăm situației nou-create, regulilor/legilor nou-apărute pentru a supraviețui virusului COVID -19.

În **concluzie,** menționăm că persoanele dependente de hemodializă, în general, sunt mai sensibile în situațiile de criză. Adaptarea psihosocială, precum şi menținerea

unui echilibru psihoemoțional stabil ajută la depăşirea cu succes a oricărei situații de criză.

Referințe:

1. *Enciclopedia de Filosofie şi Ştiinţe Umane.* Bucureşti: ALL Educațional, 2007.
2. TOMA, S. *Adaptarea psihosocială a copiilor cu cerințe educaționale speciale în instituțiile de învățământ general:* Teză de doctor în psihologie. Chişinău, 2019. 242 p.
3. TURLIUC, M.N., MĂIREAN, C. *Psihologia traumei*. Iaşi: Polirom, 2014.
4. PALADI, O. Adaptabilitatea psihosocială şi stima de sine a adolescenților. În: *Studia Universitatis Moldaviae*. Chişinău, 2021, p. 23-27.
5. *Infecția cu coronavirus de tip nou (COVID-19). Protocol clinic național provizoriu*. PCN-371. Chişinău, 2020. 78 p.
6. JACQUELINE, B.M., FLORENCE, G.D., LUC, R. *Crize – abordare psihosocială clinică*. Iaşi: Polirom, 1998.
7. CALANCEA, V. *Particularitățile afectivității şi comportamentului persoanelor adulte în perioada de criză a sănătății*: Teză de doctor în psihologie. Chişinău, 2018. 237 p.